

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 159/1-XV/2
21.02.2013. године

На основу члана 221. став 1. алинеја 16. и члана 266. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, одржаној дана 21.02.2013. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: **АФЕКТИВНО ПРИМОВАЊЕ ЕСТЕТСКИХ ПРОЦЕНА**, кандидата Жељка Младеновића и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 12.06.2012. године.

Кандидат Жељко Младеновић објавио је рад: Развој визуелне перцепције у првој години живота детета, Годишњак за психологију 7, 2010.

Ова се одлука упућује Стручном већу Универзитета на сагласност.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/2264
(број захтева)
22.02.2013.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Жељка (Јасмина) Младеновића

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Жељко (Јасмина) Младеновић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Афективно примовање естетских процена

Универзитет је дана 12.06.2012. својим актом под бр 06-18976/12 дао сагласност на
Афективно примовање естетских процена
предлог теме докторске дисертације која је гласила: процена
Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Жељка (Јасмина) Младеновића

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 20.12.2012. одлуком факултета под бр 1619/1-1919/12 у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Слободан Марковић	ванредни проф.	психологија	Филозофски ф.
2.	др Дејан Тодоровић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
3.	др Василије Гвозденовић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 21.02.2013.

Прилог:

- Извештај комисије са предлогом
- Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
- Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Милош Арсенијевић

Реферат о завршеној докторској дисертацији

Тема: **Афективно примовање естетских процена**

Докторанд: Жељко Младеновић

Ментор: Проф. др Слободан Марковић

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Жељко Младеновић је рођен 19. 6. 1985. године у Алексинцу. Студије психологије уписао је 2004. године на Департману за психологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Дипломски рад са је одбранио под менторством проф. др Јовише Обреновића. Од 2009. године налази се на докторским академским студијама на Филозофском факултету Универзитета у Београду. Стипендиста је Министарства просвете и науке и био је ангажован у оквиру два научно-истраживачка пројекта: Усклађивање улога на послу и у породици (ев. бр. 149062Д) у току 2010. године и Фундаментални когнитивни процеси и функције (ев. бр. 179033) у току 2011 и 2012. године, са наставком ангажовања у току 2013. године. До сада је објавио два рада (друга два рада су тренутно у процесу рецензије).

Дисертација под насловом *Афективно примовање естетских процена* написана је на 73 стране (кад се овоме додају насловне стране, страна са подацима о комисији, апстракти и обавезни прилози број страна је 91). Рад садржи четири слике, 16 графикана, а једна табела дата је у прилогу. У дисертацији је цитирано 128 референци.

2. Предмет и циљ дисертације:

Циљ дисертације био је да се испита ефекат тзв. афективног примовања на естетску процену апстрактног визуелног садржаја. Варијанта парадигме афективног примовања коју је кандидат користио састојала се у следећем: (1) стимулус мета (апстрактна фрактална композиција) излагана је у трајању од 1,5 секунде; (2) током презентације мете су субоптимално (најмање 16,67 милисекунди) излагани примови различите емоционалне валенце (фотографије пријатних или непријатних сцена); (3) испитаници су имали задатак

да на скали процене дају естетску процену мете. Основна идеја субоптималног афективног примовања почива на претпоставци да ће позитивни примови (којих испитаник неће бити свестан) утицати позитивно на естетске процене (процене ће бити више у односу на ситуацију када је прим неутрално валентан), док ће негативни примови имати негативне ефекте (процене ће бити ниже од оних примованих неутралним примовима).

Експерименти из области афективног примовања, као и из области субоптималне перцепције, иначе се ретко реплицирају, а и када се изведу експерименти са истом или сличном методологијом често се добијају контрадикторни резултати. Основна идеја ове дисертације био је да се преиспитају налази ранијих истраживања у условима строже контроле и уз додатну употребу експерименталне парадигме латералног презентовања примова. Први и централни циљ истраживања био је да се испита да ли латерално излагање примова појачава или ослабљује дејство субоптимално изложених стимулуса на естетску процену мета које за њима следе. Други циљ је био да се испитају ефекти афективног примовања на естетску процену при истовременом излагању стимулуса са супротном емоционалном валенцом у десно и лево визуелно поље. Најзад, трећи циљ рада био је да се испита да ли се ови психолошки ефекти манифестују на електродермалну активност испитаника. Посебан значај имају подаци експеримента у којем су истовремено били излагани по два прима исте или различите валенце у визуелна поља која одговарају или не одговарају тој валенци (циљ овог огледа био је да се укаже на евентуални јачи утицај једних примова у односу на друге истовремено изложене примове, или, пак, на јављање својеврсног конфликта између истовремено изложених примова).

Проблем којим се кандидат бавио у овој експерименталној студији изузетно је комплексан јер обухвата четири велике научне области: (1) област перцепције јер се тиче опажања субоптимално изложених стимулуса-примова, (2) област експерименталне естетике јер ће се испитивати естетска процена мета после примовања субоптимално изложеним стимулусима различите афективне валенце, (3) област емоција јер се испитује да ли се субоптималним излагањем афективно валентних стимулуса ствара афективни контекст и да ли се он „шири“ на мете које се на оптималном нивоу у њему излажу одразивши се притом на њихово естетско вредновање, и (4) област физиолошких основа афективног функционисања јер се додатно испитује латерализација инстанци за обраду афективног материјала, као и евентуалне промене у електродермалној активности под утицајем поновљеног излагања афективно валентних примова.

3. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању:

У својој дисертацији Жељко Младеновић је извео четири експеримената са циљем да тестира следеће хипотезе:

1. Афективна валенца примова утицаће на естетске процене слика: мете примоване негативно-валентним примовима биће процењене као мање лепе у односу на мете примоване позитивно и неутрално валентним примовима.

2. Утицај примова на естетску процену мета биће јачи ако се они излажу у визуелно поље које одговара њиховој емоционалној валентности: негативни примови имаће јачи ефекат ако се излажу у лево визуелно поље док ће позитивни примови имати јачег ефекта ако се излажу у десно визуелно поље.

3. Утицај примова на естетску процену мета биће слабији уколико се они излажу у визуелно поље неодговарајуће њиховој емоционалној валентности: негативни примови имаће слабији ефекат ако се излажу у десно визуелно поље док ће позитивни примови имати слабијег ефекта ако се излажу у лево визуелно поље.

4. Естетске процене мета биће ниже ако се примови излажу у визуелна поља која одговарају њиховој емоционалној валентности (позитивни у десно, а негативни у лево) у односу на процене мета уколико се примови излажу у визуелна поља која неодговарају њиховој емоционалној валентности (позитивни у лево, а негативни у десно).

4. Кратак опис садржаја дисертације:

Докторска дисертација Жељка Младеновића има три главна дела. Теоријски (уводни) део, методолошки (емпиријски) део и закључак.

Теоријски део рада обухвата концептуално-методолошку анализу појма сублиминалне перцепције као и приказ истраживања субоптималне перцепције крајем двадесетог века. У овом делу рада кандидат дискутује различите теоријске импликације класичног концепта сублиминалне перцепције. Такође, он изложи и концепт тзв. афективног примовања, као и различите варијанте експерименталних парадигми које почивају на овом концепту. Посебан одељак у овом делу рада посвећен је проблему латерализације можданих инстанци при обради афективног материјала.

Методолошки део рада обухвата опис припремне фазе истраживања, односно, избор стимулуса и предистраживање. Након излагања циљева и хипотеза описан је општи нацрт експеримената. Затим су описана четири експеримента са стандардном структуром коју чине следеће ставке: испитаници, процедура, резултати и дискусија.

Завршни део рада чини *Генерална дискусија* у којој кандидат нуди сопствену интерпретацију добијених резултата, као и *Закључак* у коме даје опште импликације налаза и њихов значај за стицање дубљег увида у феномен субоптималног афективног примовања. На самом крају рада наведени су списак литературе и прилози.

5. Остварени резултати и научни допринос:

Подаци до којих је у својој дисертацији дошао Жељко Младеновић показују следеће. Први експеримент је, за разлику од претходних истраживања из области афективног примовања, показао да негативни примови имају јачи утицај на процене мета од позитивних примова. Резултати другог и трећег експеримента, показују да је латерално излагање примова умањило њихов ефекат у односу на централно излагање и појавиле су се полне разлике. Резултати експеримента показали су да је латерално излагање примова имало ефекта само код особа мушког пола и то само када је прим био излаган у левом визуелном пољу. На овај начин резултати изведених огледа иду у прилог моделу доминантности десне хемисфере за обраду афективно валентних стимулуса код особа мушког пола. Управо ово јављање ефекта при латералном излагању само код особа мушког пола, док је код централног излагања примова ефекат присутан и код особа женског пола аутор сматра квалитативном разликом. Примовање латерално изложеним примовима, се према ауторовом суду, квалитативно разликује од примовања централно

изложеним примовима и по томе што је код латералног примовања доминантна побуђеност примова, док је код централног примовања добијен јачи утицај валенце примова. Аутор дисертације понудио је више могућих објашњења добијених података и предложио да се изведу додатна истраживања како би се стекао бољи увид у механизме који стоје у основи добијених разлика. Четврти оглед је показао да истовремено излагање идентично валентних и супротно валентних примова доводи до конфликта што снижава процене мета код особа мушког пола. Резултати и овог огледа показују да се полне разлике у обради латерално изложених афективно валентних стимула не могу занемарити.

Основни налаз који се тиче електродермалне активности испитаника је да ова функција не прати тренд естетских процена добијен након анализе. Ни у једном огледу нема значајних разлика између позитивних и негативних и њима одговарајућих неутралних ситуација. Стога аутор закључује да се мерење електродермалне активности испитаника није показало као довољно осетљив начин за праћење и мерење психофизиолошких промена у условима афективног примовања естетских процена, осим када је реч о врло интензивном конфликту. Овде, међутим, пажњу завређују два налаза. Први налаз је да постоје полне разлике у електродермалној активности у првом и четвртном експерименту, а други налаз је да у другом и трећем експерименту поменуте разлике нису добијене. У четвртном експерименту утврђене су полне разлике у проценама мета, али и у просечној електродермалној активности. Постојање значајних разлика у електродермалној реакцији између полова у овом огледу додатно потврђује образложење према коме се конфликт који се јавља при истовременом излагању два прима, било да су они исто или супротно валентни, манифестује повећањем електродермалној активности код испитаника и снижењем процена мета код мушкараца у том експерименту.

Значај резултата овако конципиране докторске дисертације је вишеструк. (1) Закључци изведени на основу добијених података доприносе разрешењу неких теоријских дилема које постоје у вези са афективним примовањем. Наиме, изведени експерименти представљају емпиријску валидацију два модела латерализације - бивалентног модела и модела доминантности десне хемисфере. (2) У досадашњим истраживањима афективног примовања најчешће су се испитивале фацилитација или инхибиција времена препознавања одређеног материјала, док је у експериментима које је извео Жељко Младеновић зависна варијабли била естетска процена, а не време реакције. На тај начин овај рад даје драгоцене увиде у процесе на којима почива естетско суђење, тј. естетска преференција. (3) На практичном плану, резултати експеримената су одговорили да ли је могуће манипулисати естетским преференцијама коришћењем технике субоптималног излагања афективно валентних стимула. (4) На методолошком плану експерименти које је извео кандидат Жељко Младеновић садрже значајна побољшања у односу на ранија истраживања. Наиме, у ранијим истраживањима коришћена је апаратура која није била довољно прецизна у погледу времена експозиције примова, што отвара питање поузданости добијених налаза. Детаљне и опсежне мере контроле могућих конфундирајућих варијабли које је предузео кандидат омогућиле су далеко поузданије регистровање испитиваних ефеката. (5) Посебна вредност овог рада било је укључивање друге зависне варијабли: снимање електродермалне активности испитаника у условима примовања различито валентним примовима.

7. Закључак:

Закључујемо да је дисертација Жељка Младеновића под називом *Афективно примовање естетских процена* урађена у свему према одобреној пријави, да је оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану

Београд, 17. јануар 2013.

Комисија

Проф. др Слободан Марковић

Проф. др Дејан Тодоровић

Проф. др Василије Гвозденовић